

Ігнатенко Т.С.,
*старший викладач кафедри економіки та
менеджменту зовнішньоекономічної діяльності,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

Середній клас в країнах Європи: реалії та перспективи

В останнє десятиліття у більшості країн Європи спостерігається тенденція зменшення частки середнього класу. Її основною причиною стало зниження доходів населення та збільшення рівня безробіття під впливом фінансової кризи, особливо в період між 2008 та 2011 роками.

В Європі до середнього класу відносять домогосподарства та осіб, дохід яких становить від 80 до 120% медіанного доходу. На сьогодні середній клас в Європейському Союзі становить від 23% до 40% домогосподарств. Найбільш сильний середній клас все ще існує в Данії та Швеції (відповідно 40% і 39%), тоді як Латвія (23%) і Литва (24%) мають найнижчий рівень.

Ще до кризи 2008 року стало помітним скорочення середнього класу в таких країнах, як Німеччина, Греція, Великобританія, Іспанія, Естонія, Португалія. Це зумовлено складним набором факторів, відносна важливість яких залежить від національних контекстів. В одних країнах до занепаду середнього класу призвело зниження заробітної плати та падіння зайнятості в державному секторі, в інших – еміграція певних категорій працівників і професій. Важливу роль у появі цієї негативної тенденції зіграло ослаблення механізмів колективних переговорів. Отже, можна виділити такі основні причини скорочення середнього класу в європейських країнах [1, с. 9-13]:

- низький рівень заробітної плати (Португалія, Болгарія);
- збільшення кількості домогосподарств, які складаються лише з однієї особи; реформи системи оподаткування; поява нестандартних форм зайнятості, з якими часто пов'язане зниження заробітної плати та соціального забезпечення (Німеччина);
- відсутність кваліфікації та освіти, несправедлива система оподаткування (Болгарія);
- трудова міграція (Литва);
- зростання неповної зайнятості та тимчасової роботи (Польща). У Польщі 80% молоді працюють за тимчасовим контрактом.

Ерозія середнього класу найбільше вражає молодь. Однією із основних причин скорочення рівня життя цієї категорії населення є безробіття. Сьогодні майже кожна п'ята молода людина в Європі шукає роботу, а кожна четверта знаходиться під загрозою зубожіння, тобто життя на дохід, що становить менше 60% від медіанного значення [2].

Соціально-економічна нерівність стає однією із найактуальніших проблем сучасності. За даними експертних досліджень, на сьогоднішній день

лише 8 супербагатіїв володіють такими статками, які мають в своєму розпорядженні 3,5 млрд. осіб, тобто нижня за доходами половина жителів нашої планети. Збільшення доходів у світовому масштабі не приводить до зростання добробуту всіх груп населення, до вирівнювання доходів, а, навпаки, супроводжується зростаючою нерівністю у їх розподілі [3].

Українські вчені А. М. Колот та О. О. Герасименко, аналізуючи проблеми глобальної нерівності, роблять висновок про те, що середній клас у розвинутих країнах виявився затиснутим між двома потужними соціальними силами – багатим, зростаючим прошарком своїх країн і бідними із країн, що розвиваються, дешева робоча сила яких має конкурентну перевагу і працює на зміну соціальної стратифікації західних і незахідних суспільств» [4, с. 44]. На думку зазначених авторів, зниження частки середнього класу в абсолютній більшості країн Заходу має низку політичних і соціальних наслідків, одним із найбільш негативних серед них є зниження соціальної згуртованості та стійкості суспільств. З боку багатих і надбагатих зростає прагнення знижувати фінансування соціальних програм та видатків на освіту, охорону здоров'я, інші суспільні блага. Водночас зростає армія охоронців, служб безпеки.

Зростаюча нерівність і зниження частки середнього класу вимагають реалізації політики, спрямованої на припинення цієї тенденції. Перспективними напрямками вирішення проблеми зменшення середнього класу в Європі можуть стати посилення ролі колективних переговорів щодо більшої узгодженості доходів; ефективна податкова політика; розширення державного інвестування в освіту та професійну підготовку.

Політики пропонують, з метою створення робочих місць і стимулювання населення до роботи, зменшити розміри внесків до фондів соціального страхування і ставки податків для низькооплачуваних працівників. Щоб допомогти поліпшити перспективи на отримання роботи в майбутньому, уряди повинні інвестувати в освіту та професійну підготовку [2]. Тобто, потрібно розробити такі заходи політики, які дозволять молодому поколінню реалізувати свій потенціал.

Деякі кроки в цьому напрямі вже здійснюються. Так, в Німеччині гнучкі правила зайнятості для молоді дозволяють запобігти втраті роботи. В Португалії молода особа на першому робочому місці на три роки звільняється від сплати внесків на соціальне страхування.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження зроблено висновки про появу тенденції зменшення середнього класу в Європі, що особливо вражає молодь. Скорочення частки середнього класу призводить до посилення нерівності і зниження соціальної згуртованості суспільства. Такі тенденції характерні і для України, де середній клас, під впливом політичних та економічних змін, поступово зникає. При розробленні конкретних заходів політики становлення середнього класу в нашій країні важливим є врахування європейського досвіду.

Список використаних джерел:

1. Vaughan–Whitehead D. Europe’s Disappearing MiddleClass? Evidence from the World of Work / D. Vaughan–Whitehead. – Geneva, Switzerland, 2016. – 76 p.
2. Лагард К. Отложенная мечта: неравенство и бедность разных поколений жителей Европы [Электронный ресурс] / К. Лагард. – Режим доступа: <https://www.imf.org/external/russian/np/blog/2018/012418r.pdf>.
3. Буткалюк В. Великое разделение: социальное неравенство в эпоху неолиберализма [Электронный ресурс] / В. Буткалюк. – Режим доступа: <https://commons.com.ua>.
4. Колот А.М. Глобальна соціальна нерівність доходів: природа, тенденції, наслідки / А.М. Колот, О.О. Герасименко // Соціально-трудові відносини: теорія та практика: зб. наук. праць. – 2017. – № 2(14). – С. 8–47.

Ігнатова І.С.,

*старший викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування;*

Мельничук І. О.,

*викладач кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

Видатки зведеного бюджету України як ключовий показник прогнозування соціально-економічного життя

В умовах глобалізаційного та стрімкого соціально-економічного розвитку суспільства виникає об’єктивна необхідність у фінансуванні різноаспектних галузей економіки з метою забезпечення виконання покладених на державу функцій та завдань. Стабільна тенденція до зростання видаткової частини Зведеного бюджету зумовлює потребу у проведенні детального та поглибленого вивчення чинників впливу на бюджетну систему України з метою забезпечення ефективного формування доходів бюджету та раціонального використання фінансових ресурсів протягом запланованого періоду. Враховуючи вищезазначене, вивчення ключових питань розвитку Зведеного бюджету України набуває особливої актуальності в сучасних умовах.

Складна економічна ситуація в державі проковує недосконалість законодавства та ряд інших проблем. Тому, забезпечення якісного та ефективного виконання бюджету є ключовим фактором забезпечення довгострокової економічної стабільності.

Дослідженню видаткової частини бюджету присвятили свої наукові праці такі вчені, як А. П. Дорошенко, Е.Й. Іллар, І. І. Конєва, В. Макогон, Ю. Л. Наконечна, К. В. Павлюк, В. В. Г.Г. Цегелик, Шалімов та ін.